

Szerkesztői iroda:

Belmagyar-utca végén (Máriaffy-ház), a hová a lap szellemi részét megillető közlemények czimzendők.

Az „Ellenzék” előfizetési díja:

Egész évre . . . 16 forint. Negyedévre . . . 4 forint.
Félévre . . . 8 forint. Egy hónapra . . . 1 ft 50 kr.

Egyes szám ára 5 krajczár.

Megjelenik mindennap, kivéve a vasár- és ünnepnapokat.

Kéziratok nem adatnak vissza.

ELLENZÉK.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

Kiadó-hivatal:

Kolozsvárt, Belközép-utca 33-ik szám.

Egy négyszög czentiméternyi tér ára 4 krajczár. Gyárosok, kereskedők és iparosok árkedvezményben részesülnek.

Reklám sora 1 forint.

Bélyeg-illeték minden hirdetés után 30 kr.

Hivatalos közlemények sora 5 forint.

Nyilttéri czikkek garmond sora után 20 kr. fizetendő.

Hol végződik?

A politikai helyzet s a válság ügye még ma is abban a stadiumban van, hogy — talán nehány beavatatlannal kivül — mindenki teljesen tanácstalanul áll a történésekkel szemben.

A kormány elnök egy mai hír szerint eddigelé még csak *Gajári* Ödön-nel közölte a bécsi korona tanácsban létesült megállapodásokat.

Gajári pedig még eddig legalább megfosztotta a Nemzet és a Magyar Ujság olvasóit attól a gyönyörűségtől, hogy hiteles értesülést nyerhessenek a Bécsben történetekről.

Egyik másik kormánypárti ujság tudni vél ugyan a bécsi megállapodásokról s ha ezeket hiteleseknek fogadjuk el, akkor már most kimondhatjuk, hogy a különben minden oldalán kíváncsoknak tartott parlamenti békét *Bécsben egyszerűen lehetetlenné tették.*

Akár a *kiegyezési* kérdésben, akár a *házzszabályok oly értelmezési módosítását* illetőleg, a mely feltétlenül kizárja a jövőben minden obstrukciót; az ellenzéki pártok a béke pontozatokban ki-fejezésre jutott elveikből egyáltalán el nem térhetnek. Az ellenzék mindkét kérdésben a legvégsőbb határokig ment el. Ez ezt is csak azért tette, hogy békés szándékait nyilvánvalóan dokumentálja.

Az ellenzék nem magáért még csak nem is az ő parlamenti különállásáért kezdte meg a béke tárgyalásokat, hanem bele ment a békeakcióba az országért és a nemzet nagy érdekeiért; s elsősorban azzal a céllal, hogy a hatalom által vesze-lyeztetett alkotmányt megvédje a bármely oldalról érhető veszedelem ellen.

És mit akar a kormány és az ő egyoldalú és tökéletlen információja alapján maga a korona?

Hát egyszerűen azt, hogy nehány merőben értéktelen engedmény ellenében az ellenzék tegye le *összes fegyvereit, adja fel a maga külön programját s mondjon le még a jövőben is minden jogairól*, s engedje át a korlátlan cselekvés szabadságát a *többségnek* s valójában a bécsi hatalmi köröknek.

Hogy az alkotmány hol és mennyiben, vagy ki által lesz veszélyeztetve, azzal az ellenzék ne verje a fejét.

Hogy miként lesz szabályozva a gazdasági kiegyezésben való jogviszony, az ellenzék ne törődjék vele.

Hogy a választások tiszták legyenek-e és a polgárok eme legszentebb jogaik gyakorlásában a hatalmi közegek által ne zavartassanak — abba az ellenzék nem elegyedjék.

Hogy Magyarország Ausztria provinciája lesz-e a jövőben is — az ne aggassa az ellenzéket.

Azért van a *többség*, hogy az ítélje meg és határozza el: mi kell a nemzetnek s mi válik az ország javára.

Valami ilyen szerű felfogás tükröződik le azokban a hírekben, melyek kormánypárti ujságokban a bécsi tanácskozások eredményéről napvilágot látnak.

Ebben tehát világosan adva van a tény, hogy az ellenzék békefeltételeit a koronatanács merőben elutasította, s most már csak egyszerű vásári komédia az, a mikor azt látjuk, hogy a kormány a dissidensek közvetítésével tovább folytatja az ellenzékkel való alkudozásokat.

De hát voltaképpen mit akarnak még ezekkel az alkudozásokkal?

Azt-e, hogy mert az ellenzéket a választási harcokban nem voltak képesek végleg megsemmisíteni, most egy békeakcióban akarják lemondadni összes jogairól?

Hát azt hiszik, hogy az ellenzék rávetemedik erre a hazaárulásra?

Hát azt képzelik, hogy az ellenzék megelégedezik a nemzettel szemben elvált összes kötelezettségeiről, a nemzetől nyert jogairól csak azért, hogy elősegítsen egy békét, a mely valójában harc a nemzet jogai, gazdasági önállósága, rendelkezési szabadsága és alkotmánya ellen?

No hát az ellenzék ebbe a gyalázatos alkuba nem fog belemenni. Ily viszonylatokban a béke nem fog léte-sülni.

Foly tehát tovább a harc a hatalom rabszolgái és a nemzeti érdekek elszánt és önzetlen védelmezői között.

Ha a hatalom lesz az erősebb, hát be fog következni az — *önkéntes uralom.*

Ámde ez csak ideig, óráig tartó állapot lehet. És nem is egészen ismeretlen ebben az országban.

Volt itt már abszolutizmus nem is egyezér, de meg van az a történelmi tanulság is, hogy a hatalom csak rövid időre igazgathatja le a nemzetet. És mentől súlyosabb csapásait érezte a nem-

zet a törvényt és alkotmánytípró hatalomnak, annál hatalmasabban ébredt fel benne az életösztön és fejlődött ki az ellenállási képesség.

Ez a történelmi processzus fogna ismétlődni most is, ha lelketlen és hűtelen fiai a nemzetnek merő hatalom vágyból felidéznek az abszolutizmust.

A nemzet lelkiismeretét mesterségesen és rövidebb időre elaltatni lehet ugyan; de ha letételei akarják vele összes fegyvereit, akkor a nemzet lelke megbred, s abban az új harcban ő marad győztesnek.

Igy lesz ez most is.

A válság.

Ellenzékiek a békéről.

Budapest jan. 17.

Ellenzéki képviselők nézete szerint mindaz, a mi ma az összes kormánypárti lapokban mintegy ordre de bataille-ként közlődik, az homlokegyenest ellentmond azoknak az értesüléseknek és benyomásoknak, melyeket eddig nyertek. De ha csakugyan az volna a bécsi koronatanácsok eredménye, a mit a mai kormánypárti lapok oly megható egyöntetiséggel kürtölnek, akkor **nem kellene többé a kompromisszum felől tárgyalni, mert akkor annak létesítése egyszerű s mindenkor meg volna húsitva, mivel oly elvtagadást és programföladást, mint a melyt ezek a kormánypozíciók rólunk féltesznek, józan ember talán mégsem hisz el egyetlen ellenzéki emberről sem.**

Az ellenzék sem a *kiegyezési*, sem a *választási kérdések pontozataiból mit sem enged, a házzszabályok revíziójába pedig annál kevésbé egyezik bele*, mert hiszen ezzel maga rakná le fegyvereit, melyekkel eddig oly sikeresen harczolt.

Arról tehát le kell mondania a kormánynak, hogy az ellenzék pontozatai felett **alkut kezdhessen.**

Hirlik, hogy a kormány a kiegyezés dolgában azt akarja az ellenzéknek proponálni, hogy Magyarországnak a törvény által is biztosított önálló rendelkezési joga egy *jogfentartó nyilatkozattal 1903-ig továbbra is biztosították*, addig pedig Ausztriával szerződés létesítettetnek, melynek ideje alatt a külföldi államokkal kötendő szerződéseknek a külügyminiszter Magyarország nevében is eljárna. Szóval befelé külön vámtérület volna, kifelé azonban vámtérületi egységet képeznének Ausztriával. Hogy mi történjék azonban 1903-on túl, az latens kérdés maradjon és csak akkor oldassék meg, mikor az ujonnan megkötendő szerződés lejár.

háznak sem, pedig már régen meg van írva. Pénzre volt szüksége a szerzőnek és pár forintért eladta Kolozsvárra.

Ez a Sárdy-ház tragédiája.

A minap aztán borozgatás közben szóba jött a darab. *Szentgyörgyi* István kezdett beszélni róla.

— Hát milyen az új darab? kérdeztem.

— Érdekes, nagyon érdekes dolog; ilyen merész dolgot rég nem láttam. Nem tudom, más is úgy van-e vele, mint én: azért ajánlom, olvassa el!

Annóra kíváncsiá telt, hogy másnap már elkértem az igazgatóságtól. Elkezdtem olvasni. Már az első jelenetek megragadtak, annyira érdekeseknek találtam. Mind tovább haladtam az olvasásban, elragadtatásom folyton növekedett s mikor végére értem, önkéntelenül kiáltottam fel:

— Hisz ez pompás! Nagyszerű! Hatalmas dráma, minőt állg láttunk az utóbbi időben!

És a milyen örömmel töltött el a sikerült mű, szívemet egyszerűs mint annál mélyebb keserűség fogta el. Izgatottan, felindultan mértem végig szobámat. Ennyi lelketlenséget, ennyi nembánoomságot nem tételiztem fel a fővárosi színházak igazgatóiól. Ime, egy ember, ki hosszú, kinteljes szenvedés és nyomorúság után kiküzdi magát az ismeretlenség homályából; ír két darabot, mely nagy sikert arat és a harmadikat már arra sem méltatják, hogy elolvassák. Mert, hogy nem olvasták el: az bizonyos. Nincs olyan lelki vakssággal megvert ember, ki az

Az ellenzék **ebben a formában sem fog belemenni az alkuba**, mert nem nyilatkozatokkal, hanem törvényekkel akarják a kérdéseket rendezni.

A folyosón.

A folyosói pouparler-k ma a bécsi hírek hatása alatt még az eddiginél is élénkebb módon folytak. Az egyes csoportoknak *Kosuth* Ferencz, gróf *Apponyi* Albert, *Szell* Kálmán, az *Andrássy* grófok, *Szilágyi* Dezső, gróf *Csáky* Albin, *Polónyi* Géza és *Szentiványi* Árpád voltak a központjai. A folyosón megszólaltak a vélemények a tárgyalások kimenetele felől, az ellenzéki képviselők köréből azonban csak egyféle vélemény volt hallható.

A béke meglessz, ha az új kabinet programja felöleli az ellenzék pontozatait. Enélkül folytatódik a harc fokozott erővel és lankadatlan kitartással.

Elégedetlenség.

A szabadelvű párt körében nagy az elégedetlenség a felett, hogy a miniszterelnök már hetek óta teljes tájékozatlanságban hagyja a pártot a helyzet felől. *E czéllal többben egy párttervezet egybehívását tervezik, melyben a kormánytól nyíltan felvilágosításokat fognak kérni a politikai szituációról.*

A pártban egyébként egyre fokozódik a *Bánffy-ellenes mozgalom és ma már újjon lehet megszámolni azokat, kik még Bánffy hívei közé tartoznak.* A kormánypártban egész határozottsággal beszélnek, hogy ha rövid idő alatt kitűnik, hogy a parlamenti béke a kormány merev álláspontja folytán hiusult meg, akkor **nagy szezesszió történik ismét a párt kebelében és a disszidensek táborra hatalmasan megzapoódik.**

Szell Kálmán egyébként ma is közölte számos képviselővel a Ház folyosóján, hogy az ő információi szerint a béke ügye rossz-szul nem áll és hogy az ellenzék békepon-tozatai igen helyes alapot nyújtanak a további tárgyalásokhoz.

A torontáli fáklák füstje.

A Ház írja:

Nagybeeskereken a torontálmegyei főispánnak nagy fáklás-zenét rendeztek, három ügyvéd magyarul, németül és szerbül üdvözölte és türelmetlen ragaszkodását fejezte ki ránta. Utána 600 teretűki bankett volt (a tudósításból 500-at elengedünk, mert Beeskereken nincs olyan terem, a hol 100 embernél több ember egyszerre banketthezessék, lehet különben, hogy részletekben banketkeztek) s egy szóval iróztatosan ünnepelték a főispánt.

Megdöbbenve kérdezzük, kik a torontálmegyei állapotokról annyiszor közöltünk cik-keket, tudósításokat, hogy vajjon a főispánról szalavszkydák sülték-e ki, mert nálunk akkor szoktak egy-egy kormánytámaszt ünnepelni,

első jelenetekből ne ismerné meg, hogy milyen erőteljes drámával van dolga. És ez az ember kénytelen egy ilyen darabbal Kolozsvárra jönni s potom-áron eladni azt a kincset, melylyel ezereket szerezhetett volna. Akárcsak végeladásról volna szó.

Ne panaszojunk többet a meddőség miatt: mert akkor készakarra hazudunk. Meddőség nincsen. A magyar drámairodalom hanyatlásának egyedüli okai a fővárosi színházak igazgatói, a kik a külföldi irodalom minden hülye, ostoba és botránysan silány termékét lefordították, de a magyar szerzők darabjaival mitsem törődnek.

Ez az igazság. Punctum.

*

A Sárdy ház.

Most pedig lássuk Géczy új darabját. *A Sárdy-ház* hatalmas dráma, a szó legigazabb értelmében. Cselekvénye olyan érdekes, hogy csaknem példátlan a magyar drámairodalomban. Jelenetei annyi raffiniáival vannak egymás mellé állítva, hogy idegeinket valósággal tufeszítik. Helyzeteiben annyi merészség van, hogy pillanatról-pillanatra olvasás közben is meg kell állanunk a bámulat miatt. Hogyan? Mi az? Honnan veszi ezt a tudományt az egykori szegény vándor komédiás? De azért ne higgyük, hogy képtelenségekre bukkanunk benne. Az alakjai kitűnően vannak jellemezve, úgy, hogy az utolsó epizód alak is csaknem megszólal a papírról. Hát még a főalakok. Csupa tökéletes alak, a legszigorubb lélektani következetességgel megrajzolva. A mit ezek cselekesznek, a legszigorubb logikai összefüggésben áll a darab

mikor bokross utakon jár vagy husz forint értékű piombákra költ félmilliót (országos pénz)? Ilyenkor egy ok van az ünneplésekre, ez már a rendszerhez tartozik, hogy ha valaki kriminálitásait leleplezik, akkor azt magasztalni kell, lévén az a Bánffy-Tisza rendszer igazi oszlopa.

Zombori Rónay Jenőről, a torontálmegyei főispánról ez nem sült ki és odalenn mégis ünneplik. De hát miért ez a nagy hühö akkor?

Mert a „B. H.” czikkeiben olyan tájékokról huzta le a leplet, melyeken a főispán ur utazgat, de melyek viczinális összszekötésben vannak egy közép-amerikai abbamaradt esatornával. Ezenkívül egy notorius sikkszóért összetűzött a kir. törvényszékkel és megvédelmezte azt az igazságszolgáltatás karja elől. Tehát ezt a bátor főispánt ünnepelni kell és ünneplik is. Mert ez már hozzá-tartozik a rendszerhez.

A főispán ur viselt dolgai egyelőre a „B. H.” nyomán a következők:

Volt Torontálmegyében egy szövőiskola, melynek hivatása a házi-ipar terjesztése lett volna. Teljesíté is a dolgot oly mértékben, hogy ime Dánielné Cséry Szeréna asszony tegnap már felolvasást is tartott róla. No, de itt nem lett volna semmi üzlet, mert egy iskolán nem lehet nyereszkesdni. A főispánnak eszébe jutott, hogy ezen iskola mellé egy gyárat is kell állítani, mert tudvalevő dolog, hogy a háziipart semmi sem öli meg olyan hamar, mint egy gyár. Miután pedig Torontálmegyenek szép háziipar volt, mely sok szegény embernek biztosított megélhetést az ottani szövőszékek után, gyárat kellett állítani, hogy ez azt agyonűssze.

A gyárra részvénytársulatot csinált a főispán a saját elnökléte alatt. Hetvenezer forint alaptőkével a társaság megalakult, a főispán felszólította a járási főszolgabírákat, hogy a részvényeket ajánlják a közönségnek és — közösgének. A közösgéekkel jegyzet-tek mintegy 45.000 forintot, a megyei hivatalnokok és magánosok aláírtak 15.000 forint részvényt, 10.000 forint árut a vármegyével szavaztatott meg. Az alaptőkét befektették a vállalatba. A kormánytól kieszközött a főispán évi 400 forint szubvenziót, a vármegyétől a jegyzett részvényeken kívül külön évi 600 forint segítséget és Nagy-Beeskerek várostól 500 forintot, tehát több mint 5000 forint szubvenzióval indult meg a 70.000 forintos gyárvállalat, a főispán-elnök vezetésével.

Volt Beeskereken egy törvényszéki bírő, Hadzits, ki esténként odahaza szmírna-szőnyeg kötésével töltötte idejét. Ezt szemelte ki a gyár igazgatójának a főispán s rávette, hogy menjen nyugdíjba, ehhez igazgatói fizetést kap 3000 forintot s végkielégítést biztosított neki 10.000 forintot. A gyár köteles volt a szövőipariskolát is fentartani egy 800 forintos fizetéssel bíró kisasszonnyal — ez az iskola adta a címet a szubvenzióhoz. Nehány évi fennállás után a gyár likvidál, az igazgatója 10.000 forintját perli, a vármegye és a közösgék 55.000 forintjuk után kamatot nem kaptak, de tőkéjüket elvesztették — a szegény tisztviselők és magánosok pedig még csak panaszokdni sem mernek a részvénytársaság elnökére, nehogy a

merész helyzeteivel és pompásan megcsinált jeleneteivel.

I.

Sárdy Tamás a darab főalakja, egy gazdag alföldi paraszt gazda. Amolyan ember, minő nagyon sok van a nagy alföldi mező-városokban. Becsületből végez nehány iskolát, de aztán otthagya, mert százazrekre menő birtokai vannak: mi szüksége van tehát tudományra? 50 éven felüli, erőteljes, nyiltszivű, becsületes ember, kinek felesége és felnőtt leánya van. Ez az ember beleszeret egy ott időző vidéki szintársulat első színésznőjébe. Ne is találjuk ezt különösnek, hiszen felesége évek óta sinylődő, fekvő beteg: csaknem élő halott. Sárdynak tehát otthon nem sok öröme van s egyedüli időtöltése, hogy a színészek között lehet, azokat vendégeli, pártolja. Így szereti meg a gyönyörű szépségű primadonnát. El is venné, ha a felesége nem élne s ha a színésznő hozzámenne. Persze a színésznőnek komikusnak tetszik az öreg paraszt szerelme. Akárcsak Timót Pál állana előtte. Hogy is mehetne ő hozzá, ha mindjárt százazrekret, aranyat, kincseket is ígér ez a falusi nábob! Már azért sem, mert igaz szerelemmel megszerette Garami Béla városi aljegyzőt, a ki el is venné, de szegény ember és hivatala után nem tudná eltartani. Itt van aztán a merész exepozíció kiinduló pontja, mely a dráma csiráját képezi. Lássuk magát a párbeszédet rövidítve:

Trén. Tehát a boldogság csak álom — marad álom...

Garami. Valóvá lehet, ha a szerenese egy

AZ „ELLENZÉK” TÁRCZÁJA.

1899. január 18.

Géczy új darabja.

— „A Sárdy ház.” —

Sajtó: Miért nem adnak több eredeti magyar darabot?
Színházak: Mert nincs!
Sajtó: Miért nincs?
Színházak: ?!

Kívánja valaki, hogy értelmezzem az utolsó feleletet?

Természetes, hogy itt csak a fővárosi színházakról van szó.

? = Hogy adjunk magyar darabot?

! = Hiszen el sem olvassuk!

Ime: a magyar drámaírás hanyatlásának oka.

*

Géczy és a fővárosi színházak.

Pár évvel ezelőtt egy szegény komédiás vándorolt faluról-falura a legnagyobb nyomorral küzködve. Nagyobb tehetség lakozott benne, mint akárhány koszorozott drámaíróban: de azért nem volt mit ennie — éhesen, rongyosan, a tél dermesztő fagyában egy szál vékony kabátban kellett bolyongnia szerte az országban.

Vándorszínész volt és pedig tehetségtelen. Szinpadon nem igen használhatták. A szegény embernek az volt a mániája, hogy írt, írt és újra írt — szindarabokat. El is küldte a színházakhoz, de egyet sem olvas-

tak el, most a fővárosi színházak igazgatóinak erre nincs idejük.

... És egyszer mégis feljött az ő napja is. Egy darabot adott be pályázatra és 1000 forintot nyert vele. Kimondták, hogy kitűnő tehetség, a kitől még sokat lehet várni. A darabja rövid idő alatt megérte a jubileumot, nemcsak a fővárosban, hanem Kolozsvárt is. Főlöskéges is mondanom, hogy az író: *Géczy* István. A darab: *A gyimesi vadvirág*. Ezzel aztán ki is küzdötte magát az ismeretlenség homályából.

Második darabja, az *Ördög mátkája* is épp ily nagy sikert aratott. Azóta aztán hallgat. Új darabját nem adták. Mintha el is tünt volna a föld színéről. Hogyan? Mi lehet az oka? Lehetséges volna-e az, hogy két ilyen darab szerzője ne tudna többet írni?

Csaknem egy éve annak, hogy egy ízben Géczy Istvánnal találkoztam Budapesten. Kérdezősködtem tőle:

— Dolgozik új darabon?

— Igen.

— Mi lesz a címe?

— *A Sárdy-ház.*

El is készült a darab. Bejárta a fővárosi színházakat, de sehol sem adták elő. Hányták-veletették, visszadobták a szerzőnek. Nagyon győnge talán, vagy miért nem adják elő? Vagy talán el sem olvasták?

Már el is felejtettem a dolgot, mikor egyszerre váratlanul egy színházi kommuniké tudatja, hogy *A Sárdy-ház*-at a kolozsvári színház megvette. Utánatudakozódtam, hogy és mint jutottak hozzá:

— Nem kellett Budapesten egyik szin-

főispán ur meghallja és megnehezíthetjen. A megye 10.000 forintja pedig az utialapból vétetett.

Mert hisz arra való az utialap, hogy a háziipart agyonütni akaró gyárat abból fizessék. Ez az egyik ügy.

A másik a következő:

A főispán csináltat egy „Torontál” című kormánypartit lapot, melyhez szintén egy társulatot alapít a főispán. A vármegye a főispán kedve szerint megszavaz az ő lapjának évi 1200 ftt segítséget, 800 forintot az uti-alapból. Pompás utjai lehetnek Torontálnak és nagyon kevés beteget. A megyének mintegy 250 községe van. Ezeket a községeket kötelezik arra, hogy a „Torontál” című főispáni napilapra, a mely egy év terjedelemben jelenik meg, mindenki előfizessen s az előfizetési díj 32 forint, szóval harminczkét forint egy évre! Ez tehát a legdrágább magyar hírlap. Kap a községtől 7000 forint szubvenziót, a megyétől 1200 forintot, a kormánytól 2400 forintot s ezért a 10.000 forintért 300 napon át dícsőíti Rónay Jenő főispánt.

A harmadik eset:

A becskerekai járásban tíz községben volt fenytő vizsgálat hivatali sikkasztások miatt; az erzsébetlakai jegyzőt 3 évi, a csemtait szintén 3 évi börtönre, a botosit 6 évi fegyházra ítélték el s a perlaszi jegyző, bíró és pénztárnok ellen folyik a pör.

A perlaszi jegyzőt Ivanovics Miksának hívják s Perlasz községnek oly jól csinálta meg választói lajstromát, hogy a község 5000 lakosa közül, kinek 16,700 hold birtoka van, csak 50 választópolgár található. A svábok tudniillik mind ellenzékiek, — ezért kellett őket kitűndi a választói lajstromból. Ez érdemért csak meg kell védeni Ivanovics urat hivatalból.

Igy történt, hogy Ivanovics Miksa volt perlaszi jegyzőt, midőn följelentés folytán a nagybecskerekai pénzügyigazgatóság számvizsgálója a hivatali sikkasztásokat konstataálta s erről a megyei hatóságnak jelentést tett, Ivanovics pedig állásáról lemondott, a vármegye a rendszer hű szolgáját megválasztatta jegyzőnek Bresztovácson.

De ez föl nem tartóztathatta a pancsovai törvényszéket, hogy el ne rendelje ellene a vizsgálatot. Ez összeütközésre adott okot a megye és a törvényszék között. A vád sikkasztásról és a könyvek megmagistításáról szól. A vizsgálóbíró elrendelte Ivanovics jegyző letartóztatását.

Ezt azonban már báró Bánffy Dezső veje, báró Feilitzsch, akkori megyei főjegyző el nem nézhette. Hogyan? Egy sikkasztó hivatalnokot letartóztatni? Hát hova lesznek a Bánffy-rendszer támaszai, ha egyenként mind börtönbe dugják őket?

Átr tehát az érdemes báró ur a pancsovai kir. törvényszék vizsgálóbírójához és tiltakozik az Ivanovics letartóztatása ellen. Kijelenti, hogy a letartóztatást elrendelő végzést nem veheti tudomásul és nem fogantatja.

Ha ez az ur nem a Bánffy veje lenne, a törvényszéki vizsgálóbíró egyszerű följelentésére rögtön fel kellene függeszteni állásától és ellene vizsgálatot indítani. Mert a közgazgatási hatóságnak kutyakötelessége fogantatítani a törvényszék végzését és semmiféle joga nincs azt felülbírálni. Ha a bíró végzése jogtalan és törvénytellenes, ám feleljen érte.

Igy történt ez 1896-ban, augusztusban. A mire a pancsovai törvényszék elnöke azt írta vissza, hogy az igazság földértése, az valóban közérdek, még pedig oly közérdek, melynél a vármegye hatóságának közreműködni kötelessége.

A bíróságot eljárásában és hivatalos működésében politikai szempontok nem vezethetik. . . A törvény alkalmazásáról van szó, a mérlegelésnél nem vehetik a serpenyőbe az egyiknek hazafiságát, a másiknak nem-

zetiségi aspirációit, mert az ily irányu befolyás csak a tárgyalagosság, a részrehajlatlanság és így az igazság hátrányára érvényesülhetnek. Különben a királyi törvényszék területén a községi jegyzők és községi előjárásági tagok részéről elkövetett sikkasztások igen gyakoriak.”.

A törvényszéki elnök ezen átiratára most már Rónay Jenő főispán lépett fel és följelenté a törvényszéket (!) a belügyminiszternél szabálytalanság és tulkapás miatt. Történt ez a millennium dícső évében és Rónai ur nemcsak főispán azóta is, hanem még meg is fátylaszenelték a sikkasztó jegyző megvédelmezéseért.

Vozáry törvényszéki elnök megvédelmezte a törvényszék eljárását oly méltóságos hangú fölterjesztésben, mely e romlott korban igazán meglepő. Azonban báró Bánffy és dícső társasága nem azért van a hatalmon, hogy tovább ne érjen a keze, mint egy vidéki törvényszéki elnök egyszerű becsületessége.

A budapesti királyi tábla igazat adott Ivanovics Miksának és fölmélt minden vád alól társaival együtt. Az ügy most a kurián van, Rónay Jenőnek pedig fátylaszenét adnak az elvált szövetségesei.

Ezt a néhány hivatali suskust kell a torontáli fátylak füstjének elfedni.

Petőfi halálának 50-ik évfordulója.

Még mindnyájunknak élénk emlékeztetésben van az a páratlanul magasztos szép ünnepély, mely 1897. július 31-én a fehér egyházi csatásikon, a hol annyi névtelen hős s közöttük nemzetünk nagy költője: Petőfi Sándor is pihen, továbbá a segesvári vármegyeház előtt, Petőfinek remekül sikerült szobra elélt annyi ezer ember jelenlétében lezajlott.

Ugy tetszik nekem, mintha most is látnám azt a sürgés-forgást, melyet a székel községek, ez ünnepély alkalmából a nagy székel rabonbánnak, Ugron Gábornak egyetlen szavára kifejtettek. Mintha ott volnék a felleggyűjtő Hargita aljában, az édesdalu leányok között s tarolnok le a mező virágait, fosztanók meg a természetet fő díszítőitől, hogy azokból koszorút fonjunk annak számára, ki örökzöld virágokból font magának koszorút, olyat, mely örökké virít és a legfenségesebb illatot terjeszti szét az egész földön.

Mintha látnám azt a hatalmas székel táborát, melynek élén egy daliás, hatalmas termetű férfiú halad, a ki nem ugyan a csatába, hanem a csata színhelyére vezeti őket, oda, hol az elhunytak porai fölött hatalmas pyramis emelkedik, melynek tetején az ősi turul terjeszti szét szárnyait s a hol most csak a csörgedező patak beszél egy bibájós mesét s a nemzet kegyelele virraszt az elhunytak fölött. Mintha bucsújáró helylyé változott volna át a fehér egyházi mező, mintha a kegyelet dús forrásai fakadtak volna ott föl: úgy hullámozott a székel nép a nemzeti zászlók annyi száza alatt. Igen, mert sokan voltak még a székeliek között, kik az itt elvézettekkel együtt szállottak szembe a kózákkal; a kik látták a nemzet üstökösenek korai eltűnését.

Sokan voltak még az öreg székeliek között, kiknek fülökbe csengtek Petőfi szavai: „Nem mondom én előre székeliek! Előre mentek úgy is hős fluk” és „Csak nem fa-

jult el még a székel vér.” Minden kis csöppje drága gyöngyöt ér!!

Az a magasztos, szép ünnepély, mely a fehér egyházi csataterén és a segesvári Petőfi szobornál lefolyt, mely benyomást tett a székelre és örök emléket hagyott a szívekben. Egyszersmind ez ünnepély alkalmával fényesen beigazolódott az a tény, hogy a székel nép mindennapi elfoglaltsága mellett is, tud lelkesülni az ideális dolgokért, csak jó vezetője legyen.

Két év telt el immár azóta, a midőn a nemzeti kegyelet megnyilvánulását ünnepeltük, mely oszlopot emelt az elvézetteknek és szoborba öntötte alajkát annak, ki feltűnt a magyar globus egén, mint fénylő, ragyogó nap és letűnt onnan — mint egy üstökös csillag.

A jelen év fontosabb annál, mert a 49-es események évfordulójához értünk. Fontos azért, mert most lesz 50 éve annak, hogy népköltészetünk tündöklő csillaga, szabadságharcunk tüneményes alakja eddig még kifürkészhetetlen módon eltűnt. Ő, a ki a magyar faj összes sajátosságait egyesítette magában. Méltán mondottá róla Bartha Miklós székel foglaltójában: „Ha minden dalunkat el-söpörné egy nem képzelhető vihar és együtt a népköltéssel megsemmisülne egész irodalmunk s a drága romhalomból nem maradna fenn egyéb, mint annak a világzszeninek a kötete, kinek nevéből nemesi czimert alkotott a társaság: akkor is, miként Cuvier egy gericz csigolyából az őslényt, e kötetből meg lehetne konstruálni a magyar nemzet egyéniségét; fajbeli előkelőségét, százados szenvedéseit, költői hajlamait, szellemi képességeit és nemes szokásait.”

Az ágyu eldőrdült, a puszka ropogott s eltört a költő kardja s elszakadtak a lant idegei. Prófétai jóslata bétéjesedett: holt testén fújó papírkák száguldottak át s egy közös sirnak adták át azokkal együtt, a kik vele haltak a szent világszabadságért.

Most ötven év alkonyán folyt az emlékeztetése s ünnepet szentelünk annak, ki ünnepet szerzett a magyarnak. Üdvözlét a Petőfi társaságnak, hálá a kezdeményezőnek:

Kolozsvár megint egy szép, lélekemelő ünnepélyének lesz tanuja márczius 18-án. Habár ez az ünnep országos lesz s habár remélhetőleg sokak vesznek részt ezen bérezes kis hazánk keleti részéből is, mindazonáltal, tekintve, hogy az öreg székeliek közül csak alig egy kettő jöhetne el, üdvös és czélszerű volna szerény nézetem szerint, hogyha a fehér egyházi oszlopnál és a Petőfi szobornál is rendeztetnék ünnepély az évforduló napján. Mozduljon meg ismét a Székelyföld és gyújtsa fel a kegyetes emlékezés vesztatűzét az „aranykalászos róna szülőtte”-nek és a bérczek halottjának porai fölött.

Mutassák meg a székeliek, kik szintén a 49-es harcokból kivették a részüket, hogy tudnak lelkesülni (de nem úgy mint az agyagfalvi gyűlés 50 éves évfordulóján); hogy Petőfi nem érdemtelenül pazarolta rájuk dícső szavait. Legyen ünnep megint a fehér egyházi csataterén, hol most egy jószágos női szív virraszt az elhunytak fölött, azon férfi emlékeztetésnek, kinek nevét sohasem fogják elhomályosítani a jövő századok.

Bíró Lajos.

MINDENFÉLE.

Kolozsvár, január 18.

— **Városi közgyűlés.** Még elsem üttötte tegnap délután a piaci templom toronyára a harmat, máris a közgyűlési terem zsufolóság megtelt városatyákkal és érdeklődő közönséggel. A főispán távollétében, kit a mai főrendiházi ülésre felezített Bánffy, Szvacsina Géza polgármester elnökölt, a ki nagyon idegesen viselte magát az elnöki székelben. A többek közt rá esengetett Haller Károlyra, mert a tanár ur bátor volt az előtte felszólaló szónok, egy a közgyűlést sértő kijelentésére reflektálni.

A szólásszabadság ilyenmő korlátozásáról mondjon le a polgármester ur, ha azt akarja, hogy nyugodt tanácskozások folyanak, s a kellő tisztelet a polgármesteri székelnek megadásának.

Egyáltalában az utóbbi időben tartott közgyűléseken sajnoson tapasztaljuk, hogy a zöldasztal mellől történt felszólalások olyan magas hangon vannak tartva, a melyek nélkülözik a szerénységet s a köteles tiszteletet a városi képviselőkkel szemben.

A gyűlés elején a polgármester fájdalommal jelentette Szász Domokor püspök halálát, a mely felett a közgyűlés részvéte jegyzőkönyvileg örökített meg.

Következett a fogyasztási adóknak tárgyalása, mely zajos vitát provokált.

Nagy Béla tanácsos adta elé a szakosztályok és tanács véleményét, hogy a közgyűlés tárgyalja egy a bérleti, mint a házi kezelésre vonatkozó feltételeket és szabályzatokat.

Dr. Tutsek Sándor arra kéri a közgyűlést, hogy mielőtt a részletek tárgyalásába belemenne, döntsön a közgyűlés elvileg először a felett, hogy a bérleti rendszert kívánja-e fenntartani, vagy a házi kezelést vezeti be.

Miután ő ez utóbbinak a hive, egy határozati javaslatot nyújt be, hogy a város a fogyasztási adókat házilag kezelje.

Dr. Csiky Viktor ellene van a házi kezelésnek, mert aggályai vannak az iránt, ha vajjon az bevál-e? Ajánlja, hogy a bérletre vonatkozólag árlejtés irassék ki, s ha majd az eredmény tudva lesz, határozzon a közgyűlés végleg.

Dr. Haller Károly pártolja Tutsek javaslatát s úgy véli, hogy először is a felett döntsön a bizottság, házilag akarja-e kezelni, vagy bérbe adni a fogyasztási adókat.

Feilitch Arthur nem tud nyugodt lelkiismerettel mindaddig állást foglalni, míg árlejtés után nem tudjuk meg, hogy a változott körülmények folytán mennyit is ér meg e vagyona a városnak?

Beszéde külömben a legnagyobb zavarral adott alkalmat, mert nem lehetett tisztán kivenni belőle, hogy mit kíván. Szvacsina Géza azt vette ki, hogy pártolja a szakosztály és tanács véleményét. Szabó Samu és vele a közgyűlés többsége azt hámozza ki a szónoklásból, hogy semmi pozitív indítvány nincs benne.

Polcz Rezső észrevéve a huzás-halasz-tási törekvést, azt sütötte ki, hogy Feilitch a házi kezelésre vonatkozó szabályzatot akarja hallani, a mihez feltétlen jussa is van.

Ezzel aztán több apró szó csatározás után sikerült is a kérdés feletti szavazást egyneked 6-ig elhuzni. Ekkor azonban kel-

letlenül bár, de döntésre kellett kitűzni a kérdést, a melyre névszerinti szavazást kértek.

A szakosztályok és tanács véleménye mellett szavazott **34**, ellene **36**.

Igy a többség a dr. Tutsek javaslatát fogadta el, mely szerint a város a fogyasztási adókat ezután **házilag** fogja kezelni.

Ezzel a közgyűlés véget ért s ma a házi kezelésre vonatkozó szabályzatot vitatják meg a városatyák.

— **Fénykép lemezek az ereklje muzeumnak.** Ezeret jóval meghaladó fénykép lemezt ajándékozott a kolozsvári orsz. történelmi ereklje muzeumnak Veress Ferenc kolozsvári fényképész, a magyar fényképészek Nesztora. A becses adományban hazánk kiválóbb történelmi alakjainak valamint az eddéli részek jelentősebb szereplőiről, nemcsak negatív, hanem több százzamenő *diapositiv-képek* is vannak, vagyis olyan lemezek, a melyeken az alakok nem fordított, hanem természetes színekben láthatók. E képeken, a világosság felé tartva, az alakok a legszebb és legfinomabb árnyalatban láthatók. Az üvegre fotográfált fénykép tudvalevőleg sokkal tisztább, sokkal szebb, mert a papír bordák sokat elvonnak a fényképek körvonalaiából. Ilyen képek nagy számmal, láthatók rajtuk az erdélyi jelesebb írók, költők, a nagy idők szereplői Bem, Kossuth, Teleki, Bánffy és Bel' stb., a kolozsvári közelet kiválóbb szereplői. Igen sikerült szép diapositiv képeken láthatók a Gyarmathy Zsigáné kiváló írónő édes apja és édes anyja. A füröngu uri hölgyek társaságából egész csoport van *népviselőben*. Szébbnél szebb tájképek rekesztik be a csoportozatot, melyet a muzeum vászonra vetítve fog bemutatni még a tavasz folyamán a közönségnek. Az ezert meghaladó képek lemezeit a muzeum tisztviselői nagyság szerint, majd betűrendben csoportosították, katalogust készítenek róla, melyet a muzeum könyomtat s alkalmat ad mind azoknak, a kik 70-es és 80-as években magukat fényképezték, hogy képeikről, a lemez kikölesőnzése, vagy megvetele mellett után rendelkezést tehessenek. A kiválóbb történelmi képek be lesznek mutatva a mü történelmi kiállításán is.

— **Meleg a színházban.** Lám, alig hogy meghalt az öreg *Körösy* bácsi, máris baj van a színháznál. Egy idő óta olyan meleg van a színházban, ha nincsen is nagy publikum, hogy alig lehet kiállani. Persze, nehéz is eltalálni azt, hogy melyik darabhoz miként kelljen fűteni s *Szentgyörgyi* István szerint, ezt egyedül az öreg *Körösy* értette, a ki ebben a mesterségben 50 éves praxis-sal bírt. Hanem eltekintve ettől, jó lesz takarékosabban bánni a fával, mert ha ebben bőkezűsködnek, a közönség vallja karát.

— **Emléktáblát Szilágyi Sándornak.** Szilágyi Sándor kolozsvári születési házának emléktáblával való megjelölésére Kövry László és Szádeczky Lajos történetírók gyűjtést indítottak. Az emléktáblára az első nap adakoztak Kövry László korszor megváltásul 20 kor., Ajtai Albert 10 kor., Szádeczky Lajos korszor pótlékul 10 kor. Adományokat eltagad lapunk szerkesztőseje is, valamint az Erdélyi Muzeum szerkesztőseje.

A felállítandó emléktáblát a f. é. márcz. 15-én óhajtyák leleplezni. Az adományokat addig takarékpénztárban helyeztetnek el.

— **Hajtó vadászat.** A *Molnár* Sándor ügyvéd elnöklöte alatt álló Kolozsvári vadásztársaság a legközelebbi vasárnap hajtó vadászatot rendez a *feleki erdőben*. Az érdekesnek ígérkező vadászatban a társulatnak igen sok tagja fog részt venni. Találkozási hely a feleki tó mellett levő vendéglő, idő: reggeli 7 óra.

ötet Lady Jesmondot kérni, hogy kociskázék át vele Dunroonba.

— Szeretném kegyednek azt a helyet megmutatni, — mondá. — Felicia átjön kegyeddel.

— Gondolkozni fogok róla, — válaszolá Lady Jesmond. Én soha sem teszek elhamarkodott ígéretek.

— Felicia, — szolt közbe Lord Saxon, — ugy-e áthozza Lady Jesmondot hozzánk? — Igen, mihiely ő kívánja, — válaszolám.

És ekkor Lord Saxon felállott, hogy távozzék. Azt mondta, hogy mennie kell; hogy hosszasan maradt, mint kellett volna. De még ezen nyilatkozat után is maradt, Gábrillel beszélgetve és annak minden mozdulatát bámuló szemekkel nézve.

Ugy, tehát szerelmi történetemnek ez volt a prózai vége! Vajjon szeretett volt engem? Nem tudtam megmondani; de azt hittem, hogy szeretett, mert máskülömben nem csókolt volna meg. Igen, ő szeretett engem a szerelem gyenge apológiájával, mely elenyészett, midőn a Gábrilla szépséges arcát meglátta. Izleltem a boldogságot, de csak azért, hogy elveszítsem; én is álmotam szerelmi álmomat, hogy felébredve eltűnni lássam azt. Nehány napig kimondhatatlanul boldog voltam és most, minden figyelmeztetés nélkül, a boldogság kelyhe az ajkaimtól el lett véve és illúzióm eloszlott.

Midőn Lord Saxon elment, Lady Jesmond felém fordult.

— Felicia, — kiáltá — te most még nagyobb rejtély vagy előttem. Egy ilyen férfi ismerni és soha sem szólni róla! Te érzéketlenebb vagy a márványnál.

— Te soha sem szeretted Lady Saxont, — volt a menségem.

—[Abból nem következett, hogy a fiát ne szeressem — válaszolá és azt tette

kicsit kedvez és ha te is ugy akarod Sárdi hamarosan özvegygyé lesz; az asszony menthetlen. Most következik a te akaratod! Ha feleségül mégy ehhez a vén emberhez, a mily őrlöngve szeret s a mily hatalmas gyakorlatos feletle, a város legbefolyásosabb tanácsosa felett, csak egy szavadba kerül s én leszek megválasztva, főjegyzőnek.

Irén (elsápadva). Feleségül menjek hozzá? — Elválljak tőled — nem, nem soha!

Garami. Csillapulj édes, beszéljünk okosan! Akkor kellene elválnunk, ha ez nem sikerülne s elválasztana bennünket a szegénység örökre. Mig így? Ki mondja, hogy elválnak?... Feleséges lesz egy embernek, ki apád lehetne és enyém lesz szerelmel, a ki annyira szeretlek.

Irén. És megcsaljam uramat, ki mindenét nekem adja?

Garami. Nem csalog meg.... Ez az ember öreg s te csakhamar özvegygyé leszel. És akkor nem lesz köztünk semmi gát, megszűnik a szegénység.... s mint férj és feleség szabadon szeretjük egymást boldogan — gazdagságban uszva.

Irén (horzongva). Oh, mily sima nyelven tudsz a rosszra csábítani. Érzem, hogy futnom kellene tőled és én futok, de karjaid közé; érzem, hogy undorodva kellene elvetnem ajánlatodat és én mégis vakon engedelmeskedem.... Tudom, hogy megölöd bennem a jót.... De mit bánom én.... Megteszek mindent, csak szeress, csak el ne hagyj soha — soha!

Szükséges volt adnom ezt a párbeszédet, hogy az olvasó megérthesse a dolgot. A színesződ nem romlott erkölcsű, később sem tud belenyugodni ebbe, erkölcsi érzése felháborodik, a mit egy későbbi beszédeből is látunk, melyet egyik színészszól folytat:

Irén. Vége — vége már!.... Szeretek igazán, hévvel, szenvedélylyel! Tudom, hogy nem

érdemes szerelemre, mert aljasságra csábít.... mert befolyásom által akarja elérni kitűzött célját. Undorodom tőle és fellázad ellene minden, a mi bennem jó és mégis vakon rohanok neki, mint éji pille a gyertya lángjának, hisz oly nagyon szeretem. Oh mondja, hát van e számandóbb teremtés ezen a világon, van-e még egy, aki oly nyomorult, mint én?!

Két ut van előtte. Ha a becsület szavára hallgat és nem fogadja el Garami ajánlatát: boldogságának örökre vége. Ha a szív szavára hallgat és hozzá mégy Sárdyhoz: akkor még boldog lehet. A kettő között kell választania. Mikor határoznia kellene, mikor választ kellene adnia Sárdy-nak, ott áll Garami és így szol:

— Ne hallgasson csak a szív és ész szavára, ha e kettőnek követi tanácsát, boldog lesz.

Majd titkon azt sugja fülébe:

— Válasszodtól függ szerelmünk.

A leány még most sem tud határozni. Zokogva borul a pamlagra, kezébe temetve arcát.... És ekkor megnyílik a szoba ajtaja, s szomorú, bánatos arczczal lép be rajta Sárdy leánya.

— Apám — édes apám. Anyám meghalt. Utolsó csókját ajkam itta fel, örök éjbe borult szemét az én kezem fogta le.

A színészző erre felkel és így szol:

— Határozom: feleséges leszek.

Sárdy pedig könnyező leányát hozzá-vezeti és szeretettel szol hozzá:

— Édes leányom, nagy veszteségedet kárpótolni fogom, anyád helyett nézd, — uj anyát adok!

És az öreg most boldog. Azt hiszi, hogy

Garaminak köszöni a boldogságot, hiszen ő beszélt rá, hogy Irén hozzá menjen! És az öregnek első gondolata az, hogy hálás lesz ez iránt az ember iránt!

A darab folytatolagos ismertetése holnapitárcánkban következik.

Barabás Ábel.

Megbánás.

A tövisék és narancsvirágok szerzőjétől.

— *Angol regény.* —

Az „Ellenzék” részére fordította: **AMICA.**

XI.

(Folytatás.)

(17)

Nello és én egyedül maradtunk az erkelőben. Azért jött hozzám, hogy az ezüstös holdfényről és a csalogányok daláról beszéljen. Oh fájdalom, szemei Lady Jesmondot követék és midőn az eltűnt a látó határból, tűnődő mosolylyal az ajkain, álmodozva állott!

— Ő szépség imádó és álmok álmodozója, mondam magamban, mialatt keserű fájdalom marezangolta a szívemet és most Gábrilláról álmodozik, nem rólam.

— Felicia — mondá felém fordulva — nem tudom megmondani magának, hogy sorsának hirtelen jött fordulata felett mennyire busulok. Alig tudtam hinni a szememnek, midőn az atyám levelét olvastam és úgy találtam, hogy Jesmond Dene nem a sajátja többé. Nagyon érző a vesztéséget?

Szavai elég szívesek voltak, de szívesége olyan volt, mintha tört döfött volna a szívembe, mert értesemre adta, hogy szerelme mély, teljesen megvolt halva. —

— **A kolozsvári m. kir. állami fa és fémipari szakiskola** immár új nagynalom utcai épületében elhelyezkedvén, tervbe vette, hogy egyre gazdagodó felszerelési és mintá gyűjtőmennyét ingyenes gyakorlati szakelődások kíséretében iparos polgártársainknak bemutattja. Az első ily előadás f. hó 22-én vasárnap d. e. 9 órakor lesz *asztalos mesterek* részére, s ahhoz egy hétre pedig *asztalos segédek* részére, melyeken a mindinkább terjedő angol butorokból fog néhány darab bemutattatni s azoknak páczolási módjáról gyakorlati előadás tartatni. Figyelemztetjük az érdekelteket az előadáson való részvételre.

— **Eltűnt ref. lelkész.** Kovács Endre szini ev. ref. lelkész ezelőtt 14 nappal eltűnt s azóta teljesen nyoma veszett. — Eltűnése előtt Kovácsot az egyházkerületi közgyűlés meg fosztotta papi állásától azzal össze nem férő magaviselete miatt. Kovács ugyanis annak daczára, hogy nős, családos ember, ott hagyta nejét s egy fiatal leánnyal állott össze. Hir szerint a leányt előre küldte Amerikába s ő két héttel ezelőtt utána ment.

— **Előléptetés.** Mjázovszky Károly kolozsvári m. k. erdőigazgatósági erdőmestert, a földm. miniszter előléptette a VIII. fizetési osztály 1-ső fokozatába.

— **Tragikus játék.** T-Eszláron — mint debreczeni levelezőnk írja — végzetes szerencsétlenség történt, melyet töltött fegyverrel való játék okozott. Szélát József 14 éves fia a kerültől egy tájékpápnál kétesőví régi szerkezetű rövid fegyvert vásárolt s ezzel több társai mulattatására lövöldözött. Lázár Miklós fiának, Jánosnak tartotta a fegyvert s e szavakkal:

— Vigyázz, mert lelőlek! — a fegyvert elsütötte, de oly szerencsétlenül, hogy a serét, mert seréttel volt megöltve, hogy a fia egyik szemét kilötte. A sértek különben a fejbe hatoltak s így a fia állapota súlyos. A fiatal gyilkos megszökött, a csendőrök keresik.

— **Véres bíróválasztás** folyt le e hó 17-én az aradmegyei Szent-Anna községben. Az eset teljes részletei még eddig ismeretlenek lévén, csak a következőket jelenthetjük: A községi bíróválasztás 17-ére volt kitűzve. A hangulat a választók körében már napokkal ezelőtt harcra volt, mire a választási eljárás főszoabirája is figyelemessé lőn s a községbe még tegnap nagyobb számú csendőrséget rendelt. Az említett napon a község-háza előtt már korán reggel nagy néptömeg csoportosult össze s midőn a bíróválasztás 8 órakor megkezdődött s a szolgabíró a község-háza előtt a jelöltek nevét kihirdette, a néptömeg, daczára a csendőrség erőlyes intézkedéseinek, óriási lármában tört ki, majd a község-házat megrohanta s azt, valamint magát a csendőrséget közáporral és dorongokkal ostromolta. Miután a felbőszült néparadat a csendőrség figyelemztetésére nem engedelmessé lett, az osztagparancsnok tüzet vezényelt, mire a Kropatschek-fegyverekből több lövést tettek, a melyek ugyancsak sajnálatraméltó pusztítást végeztek, mert a golyók öt embert azonnal leterítették, számolat pedig megsebeztek. Az esetet táviratilag bejelentették a budapesti csendőrküldeti parancsnokságnak, mely dr. Zandegiacomi Marzer százados-hadbíró Budapestről és Rónay Béla százados, aradi szárnyparancsnokot, a helyszínre, a vizsgálat megejtésére utasította.

— **A telivér anyakanczák.** A Monarchia területén a méneskönyv kimutatása szerint a mult évben összesen 1462 telivér anyakancza volt, melyek 288 tulajdonos birtokában voltak. Legtöbb kanczaja (30) gróf Andrássy Gézának volt, leszámazásukat tekintve, legtöbb kancza Buccanéről ered. Ez adatok is eléggé világosan ilusztrálják telivértényesztésünk rohamos fejlődését.

utánna: előérzetem van, hogy a felesége lesznek.

— Várnod kell, míg megkér, bátorokd-tam mondani.

— Igen és megkérdhetem magamat vele, a mikor nekem tetszik, mondá nevelve. Felicia, hát nem láttad?

— Mit? kérdem türelmetlenül.

— Azt, hogy találkozásunknak az első pillanatától kezdve szerelmes lett belém! És, Felicia, Felicia, félek, hogy én is úgy jártam vele, ahogy ő velem! Ő az első férfi, a kit látva, szeretni és hozzá menni kívánok.

— Te megfeledekezel Paliról, mondám, megbotránkozva a szavain.

— En nem felejttem el őtet. De, Felicia, miért nem beszéltél te nekem Lord Saxonról?

— Homót tudtam volna én, hogy téged az a tárgy érdekelt? kérdem.

— Bizonyos lehellet volna róla, tudva, hogy ő mily kitűnő férfi. Ezentul kultiválni fogom az anyja barátságát és Felicia, ugye átvisszel engem Dunroonba?

— Elmúlt egy év; erőm elhagyott, arczomról a szín, szememből a fény eltűnt; de titkomat megőriztem. Lady Saxont kivéve, senkinek sem volt fogalma arról, hogy én egykor Dunroon urát szerettem.

Lehetetlen volt megállni, hogy Nellot és Gabriéllát ne nézzem, a mint a fák és virágok között sétáltak, az Ella szép arca és aranyos haja, kedves ellentétet képezve az ő büszke, férfias szépségéhez. Lord Saxonnál inádozóbb szerető soha sem volt. Minden nap eljött, néha kétszer is, hallostam hangját, a mint keresve őtet a kertben, "Gabriellát!" kiáltotta. Ő büszke volt a Gabriella szerelmére és gyönyörűségét találta annak a ragyogó szépségében. Ha véletlenül akkor talált jönni, mikor ő el volt foglalva vagy távol volt, iránta érzett szenvedélyes szerelmének a gondolatait előttem tárta ki.

(Folytatása következik.)

XIII.

Elmúlt egy év; erőm elhagyott, arczomról a szín, szememből a fény eltűnt; de titkomat megőriztem. Lady Saxont kivéve, senkinek sem volt fogalma arról, hogy én egykor Dunroon urát szerettem.

Lehetetlen volt megállni, hogy Nellot és Gabriéllát ne nézzem, a mint a fák és virágok között sétáltak, az Ella szép arca és aranyos haja, kedves ellentétet képezve az ő büszke, férfias szépségéhez. Lord Saxonnál inádozóbb szerető soha sem volt. Minden nap eljött, néha kétszer is, hallostam hangját, a mint keresve őtet a kertben, "Gabriellát!" kiáltotta. Ő büszke volt a Gabriella szerelmére és gyönyörűségét találta annak a ragyogó szépségében. Ha véletlenül akkor talált jönni, mikor ő el volt foglalva vagy távol volt, iránta érzett szenvedélyes szerelmének a gondolatait előttem tárta ki.

(Folytatása következik.)

Egyleti élet.

Kolozsvármegye jegyzői kara 1898. évi decz. hó 30-án tartott értekezletének határozata következtében 1899. február 12-én d. e. 10 órakor Kolozsvárt a vármegyeház kis termében jegyző egyleti rendes közgyűlést tart.

SZINHÁZ.

Magdolna. Rákosi Jenő paraszt-tragédiája csak azért került színpadra tegnap, mert Fáy Szerénának kedve volt eljátszani ezt a szerepet. Nagy művésznők passiója az, hogy ha ma szépségükkel hódítanak, holnap mint undorító vén banyák mutatkozzanak a színpadon. Kétségtelen, hogy érdekes dolog ez s érdekes is volt megnézni Magdolnát Fáy Szerénától, ki megdöbbentő realizmussal mutatta be azt a tragédiát, hogy mint súlydát annyi igazsággal állított elénk s sokszor olyan megrázó erővel, hogy mikor az előadás végére jutottunk, úgy távoztunk el a színházból, mint a kit vizes kötéllel vertek el. Ennyi kihívásra már régen nem emlékezünk, mint a mennyit tegnap kapott Fáy Szeréna s a mit méltán meg is érdemelt. Kivülre *Szentgyörgyit* említjük meg, ki gyönyörűen csinálta azt a jelenetet, mikor az első felvonás végén meghal. *Pataki* a törvényszéki elnök fiát tisztességes sikerrel játszta. *Turchányi* Olga kedves Magdus volt, míg *Marosi* Adél egy szakácsnét játszott kitűnően. *Laczkó* Aranka, *K. Árpási* Kata, *Baróti* Irma, *Nyárai*, *Kassai* és *Iványi* játszták a többi szerepeket, mindnyájan tisztességes sikerrel.

— **Géczy új darabja.** Ilyen cimen lapunk mai tárczájában ismertettük *Géczy* Istvánnak *A Sárdi-ház* című darabját, mely közelebből színpadra fog kerülni a kolozsvári színházban.

A heti műsor:

Szerda: *A varázsgyűrű.*
Csütörtök: *Aranylakodalom.*
Péntek: *II. Rákóczi Ferencz fogsága.*
Szombat: *Antonius és Cleopatra.*
Vasárnap: d. u.: *Szenes legény.*
Hétfő: *Carmen.*
Kedd: *Carmen.*

Mulatság.

Kötőke. A kolozsvári i. r. négyzet folyó hó 21-én (szombaton) este kötőkötő rendez Fleschl Izidorné urnő főtéri lakásán, melyre vendégeket szívesen lát.

Jótekonyság.

Feldmaan Sigmund városi mérnök ur 50 forintnyi adományt juttatott a kolozsvári i. r. négyzetnek. Fogadják érte az egyetel hálás köszönetét.

A vörös kereszt egyetel Kolozsvár városi választmányának *népkönyha* intézménye fenntartásához adományaikkal következők járultak. — III. kimutatás.

R. Horváth Öönné 20 frt, Bánffy Dánielné 10 frt, Beldy Gergelyné 10 frt, gr. Mikles Leopoldné 5 frt, gr. Horváth Tholdy Lajosné 5 frt.

Fogadják a kogyes adakozók e helyen is az egyetel hálás köszönetét.

További adakozások minden nap a déli órákban, a népkönyha helyiségében (Kismester utca 7. szám) köszönettel fogadtatnak és nyilvánosan nyugtáztatnak. Kolozsvárt, 1899. január 18-án. A népkönyha elnöksége.

LEGUJABB.

(Az „Ellenzék” táviratait, telefon tudósításait, és sürgöny-leveleit.)

Bánffy válassza.

Budapest, jan. 18.

A kormány tegnap délután közölte álláspontját, illetve választát a békefel-tételekre a dissidensekkel.

Szilágyi Dezső, gróf Csáky Albin, gróf Andrássy Gyula hosszabb ideig időztek a honvédelmi palotában, a hol báró Bánffy miniszterelnök és miniszter-társai előterjesztették azokat a *proponicziókat*, a miket a *koronaa is elfogadhatónak tart* s a melyek állítólag igen közel állanak a Széll Kálmán által félajánlott *proponicziókhoz*.

Szilágyi Dezső még az esti órákban közölte Horánszky Nándorral, a nemzeti párt elnökével, hogy ma délelőtt 11 órakor a képviselőház 1 sz. termében ő és társai közlik az ellenzék meghívottaival a kormány választát.

A „Kel. Ért.” egyik munkatársának alkalma volt a megbízottak egyik

tekintélyes tagjával beszélni, a ki kijelentette, hogy elkövetnek ezután is mintegy a parlamenti helyzet szanalására, **de csupán és kizárólag az ország érdekeinek sérelme nélkül.**

Mihelyt azt tapasztalják, hogy a béke megkötésére irányuló törekvés nem komoly és a kormány csupán az ország érdekeinek feláldozásával vagy megcsorbitásával véli az ellenzékét célzójainak megnyerni, **a tanácskozasokat azonnal megszakítják.**

Mégis azt remélik, hogy a kormány a végtelékig nem megy és az **országgyűlést törvénytelenül fel nem osztatja.**

Szinte hihetetlen volna, hogy az alkotmány és a törvények oly mérvű megszegésével szálla szembé a felháborodott közvéleménnyel. Más a hangulat az ellenzék harcizasabb elemei között. Itt a békét szintén kizártnak tartják. A kormány álláspontjáról, illetve *proponiczióiról* kiszivárgott hírek valósággal **felháborították őket** és keserűségüket még inkább fokozta. Elvannak szánva a további késhegyig menő harcra, mert szerintük csakhamar ki fog tűnni, hogy a kormány csak taktikázik és tovább is törvénytelenül akar kormányozni.

A képviselőház felosztatásától nem félnek, mert ez az ellenzék mai solidaritása mellett csak **a kormányra lehet végzetes.**

Az országos ipartanács ülése.

Budapest, jan. 18.

Dániel Ernő báró kereskedelmi miniszter e hó 24-re, délután 5 órára hivta össze az országos ipartanácsot alakuló ülésre. Az ülést a kereskedelmi miniszterium nagy tanács termében tartják. Elnökölni Dániel Ernő báró miniszter fog. Az ülésre napirendre tűzték: 1., a munkaközi szüneteket, 2., a munka közvetítés kérdését. Előadó *Szterényi* József min. osztálytanácsos, a kereskedelmi miniszterium munkasügyi osztályának vezetője lesz. A miniszter a meghívóval együtt megküldte az ipartanács tagjainak ismertetőül a munkás ügyosztálynak a napirendre vonatkozó elvi álláspontját.

Sorsolás.

Budapest, jan. 17.

Az újságírók sorsjátékának tegnapi húzásán a nyereményt a 2008—79 szám. a második nyereményt pedig a 7975—15 szám nyerte.

Ex-lex és a főrendiház.

Budapest, jan. 17.

A főrendiház mai ülésén Vaszary hercegprimás kérdést fog intézni a kormányhoz, szigoruan elkerülve minden állásfoglalást, a politikai helyzetre vonatkozólag.

Bánffy válassza előreláthatólag nem fogja kielégíteni a főrendi dissidenseket, köztük gróf Andrássy Aladár, gróf Szapáry Gyulát, gróf Desseffy Aurélt, gróf Szécsenyi Imrét, Wekerle Sándort stb., **a kik egyelőre megállapított felirati javaslat tervezetet fognak beadni a királyhoz.**

Erre azonban csak holnap kerül a sor.

A kormány, hir szerint alkotmány jogi szempontból is tiltakozni fog az ellen, hogy a főrendiház a képviselőház mellőzésével egy javaslat tárgyában a királyhoz appelláljon.

Rendkívül érdekességet fog közölnözni a főrendiház ülésének az, hogy a kormány ellen **Wekerle Sándor** fog felszólalni, mellette pedig gróf Zichy Nándor.

A kormány a mai ülésre összes híveit feltelegráfálta.

Béketárgyalások folytatása.

Budapest, jan. 18.

Tegnap délután Szilágyi Dezső gr. Csáky Albin és gróf Andrássy Gyula megjelentek a honvédelmi miniszteri palotában, mert Fehérváry beteg. Ugyanide jöttek Bánffy és Lukács miniszterek is.

Midőn, mind együtt voltak, Bánffy tudatta a bécsi tárgyalások eredményét s az ellenzék feltételeire megadta a választ szóbelileg.

A házszabályok reviziójára vonatkozót azonban **írásban** nyújtotta át.

A dissidensek kijelentették, hogy mielőbb közlik a választ az elienzék vezér férfiaival.

A főrendiház ülése.

Budapest, jan. 18.

A főrendiház mai ülése felé irányult ma az egész politikai világ figyelmé.

Tizenegy óra felé egymást érték a fogatok a Múzeum előtt, a melyekből főpapok, zászlós urak és a berendelt főrendek egész serege vonult fel a főrendiház üléstermébe.

A karzatokat az arisztokrácia női tagjai foglalták el.

Minden hely el volt foglalva.

A képviselőknak fenntartott karzat is csakhamar megtelt.

Az első sorban Madarász József ősz feje volt látható. Mögötte összevgyűlte mindenféle párti képviselő.

Tizenegy óra előtt egy pár percczel az ülés terem, mely addig üres volt, mert a főrendek a mellék teremben zsi bongtak, egyszerre megtelt a főrendekkel. Elsőnek lépett be Vaszary Kolozs herceg primás bibor köpenyében s egyenesen a kardinálisok selyem széke felé tartott.

Fele utján sem volt, mikor Bánffy miniszterelnök utána sietett s üdvözölte a hercegprimást, ki erre megfordult s élénk beszélgetésbe elegye-kett Bánffival.

Vajjon miről beszélhetnek? kérdi száz meg száz rájuk tapadó szem.

Hátba kapacitálja a miniszterelnök a primást, hogy álljon el szándékától és a mai szépnek ígérkező ülés oda lesz?

Végre belép atillában, karddal az oldalán Vay Béla báró, utánna egy csomó ujjonnan érkezett főrend.

Az ülés kezdődik. Első tekintetre úgy látszott, hogy a baloldal, a hol a kinevezett főrendek ülnek, *népesebb a jobboldalnál*, a hol ezelőtt az egyházpolitikai ellenzék zőme ült, de most rejtélyes a főrendiház képe.

Nem lehet tudni, ki a kormány barátja, ki lesz az ellensége.

A baloldalon ülnek Wekerle Sándor, Andrássy Aladár gróf, Szapáry Gyula gróf, a kirkól tudva van, hogy a dissidensekkel tartanak.

A püspökök helye elég néptelen, csak két katolikus püspök van jelen.

Ezek élén kardinális: Vaszary és Schlauch, kik diszhelyükön ülnek.

A kormány a beteg Fejérváry kivételével teljes számban jelen van.

Mögötte teljes számmal a kinevezettek. Köztük: Jókai, br. Prónay Dezső stb.

Nagy mozgás támadt, a mikor az elnök az ülést megnyitotta s jelentette, hogy Vaszary herceg primás szólni akar a napirend előtt.

Mély csendben, általános figyelem között emelkedett fel most a hercegprimás s röviden rámutatott azon **megdöbentő** állapotra, a melyben jelenleg az ország van s azt kérdezte a kormánytól: **mit tett és mit szándékozik tenni** a zavaros helyzet megszüntetésére?

Bánffy, ki végre szóhoz jutott valamely törvényhozó testület előtt, nem használta fel ezt a körülményt, hanem kitért a nyilatkozat elől s a hercegprimás kérdésére adós maradt a felelettel.

Ugyanazt az eljárást követte, mint az országgyűlésen, a hol hiába ostromolták és provokálták nyilatkozatra, begombolkozott és a dolog érdemére nem felel semmit.

Beszédében, a melyben mindegyre elakadt, csak azt próbálta bizonyíthatni, hogy a kormány mindent megtett, hogy az obstrukciót elkerülje.

E kijelentést a méltóságos főrendek erősen megmosolyogták, mert mindenki jól tudja, hogy az obstrukciót ő idézte elő s következetesen megtagadott minden felvilágosítást terveiről, álláspontjáról.

A helyzetet illetőleg csak annyit kegyeskedett kijelenteni, hogy tranzakció folyik a kormány és az ellenzék között s most épen a tranzakció folytán **nem nyilatkozhatnak.**

A kormány komolyan óhajtja a tranzakciót, **de ha az nem sikerül**, a mit ne adjon az Isten, tette hozzá keneteljesen, **a kormány tudni fogja, mit tesz**, tette hozzá fenyegetően.

A herceg primás egy szóval tudomásul vette a választ, de hozzá tette,

ő melegen óhajtja, hogy a tranzakció **sikerüljön mielőbb.**

Most mindenki azt várta, hogy gróf Andrássy Aladár szólal fel. He-lyette azonban gróf Szécsenyi Imre jé-lentkezett szólásra s előre bocsájta, hogy a főrendiház zsebre tett kézzel nem nézheti a helyzetet tovább, egy indítványt nyújtott be.

Az indítvány felirat a királyhoz s aláírói: Szécsenyi Imre gróf, Majláth József gróf, Desseffy Aurél gróf, gróf Szécsenyi Géza, gróf Andrássy Aladár.

A felirat azt mondja, hogy a törvényhozásban általános a készség a törvényhozás alkotmányos működésének helyreállítására és kéri a királyt, hogy a szomorú törvénykülvüli historiának leg-szomorubb napjait emlékünkhöz idéző állapotnak, mely már elsejétől kezdődött, úgy vessen véget, hogy az alkotmányos állapot helyre álljon.

Az egész felirat a kormány ellen szól, a tárgyalása péntekre tűzött ki.

Ujabb hírek.

Budapest, jan. 18.

Az ellenzéki pártok vezérei és a dissidensek ma délelőtt konferenciára gyűltek össze a képviselőház egyik termében, hogy az ellenzék átvége a dissidensektől a kormány feltételeit s megállapodjon a további eljárásra.

A tanácskozás főleg **a kiegyezés és a házszabályok reviziója** körül forgott.

Hir szerint a kiegyezés körül **nagy nehézségek** merültek fel s alig van kilátás, hogy az ellenzék ebben a kérdésben engedjen.

A házszabályok reviziójánál inkább hajlandó engedni.

A szabadelvű pártan erősen hangoztatják, ha az ellenzék nem enged, **minden eshetőségre el kell készülni.**

Bánffy mai főrendiházi beszéde ujabb bátorságot öntött a pártba s olyan követelő hangon beszél, hogy a békére ez idők szerint kevés a kilátás.

Főszerkesztő:

BARTHA MIKLÓS.

Felölös szerkesztő és laptulajdonos:

MAGYARY MIHÁLY.

NYILTTÉR.

T. cz.

Tisztelettel hozom a n. é. közönség b. tudomására, hogy tüzvész folytán elpusztult **bor és sör** csarnokom nagy költségek árán helyreállítatván és jó izléssel ujjonnan berendeztetvén, most már a n. é. közönségnek minden tekintetben rendelkezésére áll.

Midőn tisztelettel kérem, hogy szíves látogatásukkal megtisztelni méltóztassanak, biztosítom egyben a n. é. közönséget, hogy ugy mint eddig, a jövőben is izletes **ételek**, valamint valódi és jóízű **italok** minden időben a legpontosabb kiszolgálás mellett lesznek nálam kaphatók.

A n. é. közönség becses pártfogását kérve vagyok

tisztelettel

RÁCZ JÁNOS.

vendégfő, Főter 23.

Gazdák figyelmébe! Az „Erdélyi Gazda” január 1. óta mint hetilap jelenik meg. — Felölös szerkesztő: Tokaji László, társszerkesztő: Jakab László. Czikkeit a legtekintélyesebb praktikus gazdák írják. A lap minden közleménye eredeti és a mi viszonyainkat, különleges érdekeinket szolgálja és védi. Elölfizetési ára 1 évre: 6 frt., félévre: 3 frt., negyed évre: 1 frt 50 kr. Elölfizetések postautalványon: a kiadóhivatal intézménye (Kolozsvár, Belközép-utca, 11. sz. alá) ezimérendők. Mutatvány-számat egy levelező lapon eszközöndő kérésre bárkinek ingyen küld a kiadóhivatal. Elölfizetések mielőbb beküldendők, hogy a lap az első számtól megküldhető legyen.

9—16.

A hirneves

TEUTSCH-FÉLE BOROK

kaphatók Kolozsvárt eredeti raktári árakon

Szegesváry és Társai

főléri fűszerüzletben 4 6.

